

Vergaderjaar 2013–2014

23 432

De situatie in het Midden-Oosten

Nr. 385

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 1 augustus 2014

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken inzake de situatie in de Gazastrook.

De Minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 31 juli 2014.

Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Eijssink

De griffier van de commissie,
Van Toor

Vragen en antwoorden

Inbreng van de fractie van de VVD

Vraag 1

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het verslag. Zij hebben daarover enkele vragen.

Allereerst hebben zij een aantal vragen over een mogelijk staakt-het-vuren. Is de Minister bekend met de inhoud van het meest recente voorstel van de Amerikaanse Secretary of State?

Antwoord 1

Ja. Het conceptvoorstel dat Secretary of State Kerry op 25 juli jl. voorlegde aan de partijen bevatte een humanitair staakt-het-vuren dat binnen 48 uur van kracht zou worden, gevolgd door onderhandelingen onder Egyptische bemiddeling over de voorwaarden voor een duurzaam staakt-het-vuren en een permanente oplossing van de crisis in de Gaza-strook. Het voorstel verwees naar het staakt-het-vuren van november 2012, waarmee operatie *Pillar of Defense* tot een einde kwam. Ook bevatte het voorstel verwijzingen naar de eisen van de partijen: het adresseren van alle veiligheidszorgen, de opening van grenzen, toegang van goederen en personen, het voorzien in de sociaaleconomische levensbehoeften in de Gaza-strook, en de overdracht van gelden en salarissen.

Vraag 2

Is de Nederlandse regering het met de VVD dat eens een staakt-het-vuren gebaseerd moet zijn op het Egyptische voorstel, zoals tot tweemaal toe op tafel gelegd?

Antwoord 2

Het kabinet roept de betrokken partijen op om zo snel mogelijk tot een bestand te komen en steunt een centrale en actieve rol van Egypte als bemiddelaar tussen beide partijen. Deze boodschap heeft de Minister van Buitenlandse Zaken ook naar voren gebracht in zijn telefoongesprekken van 11 juli jl. met de Israëliëse Minister Lieberman, de Palestijnse Minister Malki en de Egyptische Minister Shoukry.

Vraag 3

Er is grote kritiek vanuit de Palestijnse Autoriteit of het Egyptische plan. Hoe waardeert de regering die kritiek? Ook president Abbas uitte kritiek, hij typeerde de bijeenkomst in Parijs, als waar «alle vrienden van Hamas samen waren». Hoe kijkt de regering terug op die bijeenkomst?

Antwoord 3

President Abbas heeft het Egyptische voorstel voor een staakt-het-vuren op 15 juli jl. omarmd. De kritiek die Abbas had op de bijeenkomst in Parijs betrof het feit dat Egypte en de Palestijnse Autoriteit (PA) niet waren uitgenodigd. Het kabinet betreurt dat deze bijeenkomst voorlopig niet heeft geleid tot een duurzaam staakt-het-vuren.

Vraag 4

Hoe beoordeelt de Minister tenslotte de bereidheid van *alle* partijen tot het bereiken van een langdurige wapenstilstand?

Antwoord 4

Alle partijen hebben voorwaarden op tafel gelegd voor een staakt-het-vuren. Hamas heeft aangegeven niet bereid te zijn tot een staakt-het-vuren voordat zijn eisen zijn ingewilligd. Israël heeft het Egyptische voorstel tot

een staakt-het-vuren op 15 juli jl. geaccepteerd, maar het Amerikaanse voorstel op 25 juli jl. afgewezen, omdat daarin onvoldoende rekening zou zijn gehouden met de Israëlische veiligheidszorgen.

Vraag 5

Deelt de regering de mening van de leden van de fractie van de VVD dat demilitarisering, ontwapening van grote wapens en vernietiging van de tunnels onderdeel moet zijn van een bestand tussen Israël en Hamas?

Antwoord 5

Het is aan de partijen zelf om tot een akkoord te komen dat voor alle partijen acceptabel is. Het kabinet is van mening dat een alomvattende oplossing moet worden gevonden, die aan de ene kant de humanitaire en economische situatie in en de ontwikkeling van de Gaza-strook verbetert en aan de andere kant recht doet aan de legitieme Israëlische veiligheidseisen. Alleen dan kan de terugkerende geweldsspiraal worden doorbroken.

Vraag 6

Voorts de vraag op welke wijze kan de door Nederland aangeboden containerscanner geïncorporeerd worden in een eventuele wapenstilstand en hoe kan breder de internationale gemeenschap bijdragen aan de (economische) opbouw van Gaza zonder dat de aangeboden middelen gebruikt worden voor de bouw van tunnels en aanschaf van raketten?

Antwoord 6

Het openen van de grenzen is onderdeel van de oplossing voor de sterk verslechterde humanitaire en economische situatie in de Gaza-strook. De door Nederland gefinancierde scanner bij de grensovergang Kerem Shalom faciliteert de veiligheidscontrole van in- en uitgaande goederen tussen Israël en de Gaza-strook. Gedurende «Operation Protective Edge» is er vooralsnog geen sprake van uitvoer vanuit de Gaza-strook en bestaat de invoer uit uitsluitend humanitaire goederen, waaronder voedsel, brandstof en medicijnen. Voor de veiligheidscontroles van deze invoer wordt gebruik gemaakt van de scanner.

Voor de wederopbouw van de Gaza-strook zal door de internationale gemeenschap in overleg met de PA een plan opgesteld moeten worden. Het kabinet heeft geen aanwijzingen dat de EU-gelden ten behoeve van de wederopbouw in de Gaza-strook zijn aangewend voor het graven van tunnels, in plaats van voor de bouw van huizen en scholen. Bovendien is er sprake van voortdurend toezicht op projecten en wordt er bij de uitvoering ter plekke samengewerkt met betrouwbare partners als UNDP. Er is in het verleden geen ontwikkelingsgeld overgemaakt aan Hamas of andere terroristische organisaties. De externe controles op financiële steun aan de PA hebben geen aanwijzingen opgeleverd dat geld is doorgesluist naar terroristische organisaties of voor terroristische doeleinden is gebruikt. Uit een recent onderzoek van de Europese Rekenkamer, waarover uw Kamer is geïnformeerd (21 501-02, nr. 1321), blijkt dat bij de verstrekking van EU-steun aan de PA gebruik wordt gemaakt van stevige verificatieprocedures die bijdragen tot rechtmatige besteding van middelen. Het kabinet blijft aandacht vragen voor dit punt. Het ontwikkelingsgeld komt onder andere ten goede aan de bouw van scholen en huizen, door bijvoorbeeld UNRWA. De extra veiligheidsmaatregelen die Israël oplegde in 2013 hebben de kosten echter doen toenemen. Door vertragingen en extra controles heeft UNRWA vorig jaar USD 7 mln. extra moeten uitgeven voor de verwezenlijking van eerder goedgekeurde projecten in de Gaza-strook.

Vraag 7

Is bekend welke terreurgroepen betrokken zijn bij het afvuren van raketten vanuit Gaza? In hoeverre houdt de Nederlandse regering Hamas hiervoor verantwoordelijk?

Antwoord 7

De raketaanvallen vanuit de Gaza-strook zijn voornamelijk opgeëist door Hamas, Islamic Jihad, Popular Resistance Committees en PFLP. Het kabinet heeft geen reden om aan te nemen dat deze organisaties niet verantwoordelijk zijn voor deze raketaanvallen.

Vraag 8

Is de Minister bekend met het CNN-interview met oud-directeur van de Mossad, Efraim Halevy, waarin hij waarschuwt voor de opmars van partijen in Gaza die nog vele malen gewelddadiger zijn dan Hamas? Hoe beoordeelt de Minister deze waarschuwing?

Antwoord 8

De Minister is bekend met dit bericht. Het kabinet is zich bewust van het risico dat de huidige crisis kan leiden tot een machtsvacuüm in de Gaza-strook. Het kabinet is ervan overtuigd dat de PA een cruciale rol kan spelen bij de totstandkoming van een staakt-het-vuren. Vergroting van de rol van de PA in de Gaza-strook zou volgens het kabinet onderdeel moeten vormen van de definitieve oplossing. Uitbreiding van het gezag van de PA kan tegenwicht bieden aan terroristische groeperingen die van het machtsvacuüm zouden profiteren.

Vraag 9

Winnen organisaties als Islamitische Staat in Irak en de Levant (ISIS) terrein in Gaza?

Antwoord 9

Het kabinet kan niet bevestigen dat ISIS in de Gaza-strook actief is.

Vraag 10

Dan hebben de Verenigde Naties (VN) een onderzoek naar vermeende oorlogsmisdaden aan Israëlische zijde aangekondigd. De leden van de VVD-fractie verkeren in de veronderstelling dat acties waarbij burgers actief in gevaar worden gebracht door raketinstallaties te midden van woonwijken te plaatsen en onwillekeurig te laten vuren op niet-militaire doelen ook onderzoek vergt. Kan de regering bevestigen dat dit ook oorlogsmisdaden zijn en bevorderen dat ook daar onderzoek naar zal worden gedaan voor de VN?

Antwoord 10

Op grond van het humanitair oorlogsrecht hebben de partijen bij het conflict de verplichting, voor zover dat praktisch uitvoerbaar is, alle noodzakelijke voorzorgsmaatregelen te nemen om de burgerbevolking, individuele burgers en burgerobjecten onder hun gezag te beschermen tegen de gevaren die uit militaire operaties voortvloeien. Schending van deze verplichting is echter niet noodzakelijkerwijze een oorlogsmisdrijf. Dat geldt wel voor schending van het verbod op het aanvallen van niet-militaire doelen.

Het kabinet acht het van groot belang dat oorlogsmisdrijven niet onbestraft blijven en is voorstander van een internationaal, gebalanceerd en onafhankelijk onderzoek naar vermeende schendingen van het humanitair oorlogsrecht en van de mensenrechten gepleegd door alle

betrokken partijen. De voorkeur van de EU en het kabinet gaat uit naar een onderzoek door gebruik te maken van bestaande mechanismen van de VN.

Vraag 11

Er zijn twee momenten waarop United Nations Relief and Works Agency (UNRWA)-scholen zijn gebruikt voor de opslag van raketten, kan de regering daar een beoordeling van geven?

Antwoord 11

Bij drie gelegenheden heeft UNRWA wapens aangetroffen, die op scholen van UNRWA waren verborgen. Partijen die wapens verbergen in VN-gebouwen schenden de neutraliteit van de VN en brengen bovendien de aanwezigen in gevaar. Op basis van het humanitair oorlogsrecht mogen burgerobjecten zoals woonhuizen niet worden aangevallen, tenzij die hun beschermde status verliezen en een militair doel vormen. Dit kan gebeuren als een burgerobject gebruikt wordt om een daadwerkelijke bijdrage te leveren aan de gevechtshandelingen en uitschakeling ervan een duidelijk militair voordeel oplevert. Onder omstandigheden zou daarvan sprake kunnen zijn wanneer raketten in een school worden verborgen. Het kabinet veroordeelt deze daad.

Het kabinet spreekt haar waardering uit voor de snelheid en de transparantie waarmee UNRWA gereageerd heeft op deze incidenten. UNRWA heeft bij vondst direct alle partijen geïnformeerd, de daad in scherpe bewoordingen veroordeeld, en alle partijen opgeroepen de neutraliteit van UNRWA te respecteren en niet in gevaar te brengen. UNRWA heeft niet kunnen voorkomen dat de wapens in sommige gevallen zijn weggehaald door onbekenden. UNRWA heeft zelf niet de middelen om op veilige wijze de wapens te verwijderen of onschadelijk te maken. UNRWA werkt onder zware politieke omstandigheden en kampt met (financiële) tekorten. Het wordt in haar werk gesteund door de internationale gemeenschap. Naar aanleiding van deze incidenten heeft de VN besloten dat UNMAS, de organisatie van de VN gericht op ontminning, voortaan ingezet zal worden om op verantwoorde wijze de wapens te verwijderen.

Vraag 12

Er is terecht veel kritiek op de Israel Defence Forces (IDF) vanwege de toenemende aantallen burgerdoden, waaronder een ziekenhuis afgelopen vrijdag. Wordt door het Israëlische leger zelf onderzoek gedaan naar deze praktijken? Is de regering bekend of ook Hamas dergelijke onderzoeken doet in het geval van burgerdoden aan Israëlische kant?

Antwoord 12

Het Israëlische leger doet onderzoek naar aanvallen waarbij burgerdoden zijn gevallen. Het onderzoek van de Israëlische autoriteiten naar de dood van de vier Palestijnse jongens op het strand van de Gaza-strook op 16 juli jl. is daar een voorbeeld van. Voor zover bekend doet Hamas geen onderzoek naar burgerdoden aan Israëlische kant.

Vraag 13

De Israëlische regering claimt dat er vier staakt-het-vuren zijn geweest geschonden door Hamas, te weten op 15, 17, 20 en 26 juli.¹ Hoe beoordeelt het kabinet op basis hiervan de intentie van Hamas om daadwerkelijk tot een staakt-het-vuren te komen?

¹ <https://twitter.com/IDFSpokesperson/status/493118186263306240/photo/1>.

Antwoord 13

Het kabinet veroordeelt de voortdurende raketbeschietingen vanuit de Gaza-strook en is ervan overtuigd dat een onmiddellijk staakt-het-vuren in het belang is van zowel Israël als de burgers van de Gaza-strook. Het kabinet kan de intenties van Hamas om daadwerkelijk tot een staakt-het-vuren te komen niet beoordelen. Zowel Hamas als Israël hebben gedurende de Gaza-crisis voorstellen voor een staakt-het-vuren afgewezen. Een effectief staakt-het-vuren is slechts mogelijk als beide partijen daarmee instemmen. De onderhandelingen onder leiding van Egypte zijn daarop gericht.

Vraag 14

De inzet van Israël lijkt het uitschakelen van de infrastructuur die de afvuren raketten vanuit Gaza mogelijk maakt. Klopt het dat er vele tunnels gevonden zijn onder Israël, waaronder zelfs één onder een kibboets? Geloof de Nederlandse regering dat deze tunnel werd gegraven om boodschappen te doen of om burgerdoelen aan te vallen? Kan de regering een inschatting maken of de bouwmaterialen die worden ingezet om het tunnelnetwerk te bouwen zijn ingevoerd van buiten Gaza? Wat zegt dit over de blokkade die Israël en Egypte samen handhaven? Is er voorts een inschatting te maken hoeveel economische potentie er aan Gaza is ontnomen door middelen uit te geven aan de bouw van tunnels in plaats van aan economische ontwikkeling? Is het na te gaan of er veel jonge kinderen zijn omgekomen bij de bouw van tunnels zoals onderzocht door het Institute of Palestine Studies waarbij het zou gaan om 160 slachtoffers?²

Antwoord 14

Israël claimt meer dan dertig tunnels te hebben ontdekt. Het kabinet kan deze informatie niet verifiëren. Het is het kabinet duidelijk dat deze tunnels gegraven zijn om vanuit de Gaza-strook Israël binnen te dringen en aan te vallen. Tot nog toe zijn daarbij nog geen burgerslachtoffers gevallen, wel zijn er Israëlische militairen omgekomen.

Het kabinet kan de herkomst van de bouwmaterialen van de tunnels niet bepalen en niet beoordelen of met de bouw van de tunnels economische potentie aan de Gaza-strook is ontnomen.

Overigens heeft het kabinet geen aanwijzingen dat de EU-gelden voor de wederopbouw in de Gaza-strook zijn aangewend voor het graven van tunnels in plaats van de bouw van huizen en scholen. Er is sprake van voortdurend toezicht op projecten en er wordt bij de uitvoering ter plekke samengewerkt met betrouwbare partners als UNDP.

Uit informatie van UNICEF blijkt dat kinderen zijn ingezet bij de aanleg van en tunnels naar Egypte en de smokkel van commerciële goederen. Volgens deze informatie zouden tussen 2009 en januari 2013 acht kinderen zijn omgekomen bij het werk in deze tunnels. UNICEF heeft geen aanwijzingen dat kinderen betrokken zijn geweest bij de aanleg van tunnels naar Israël.

Vraag 15

Kan de Minister ons een beeld geven van wat er internationaal gedaan wordt aan humanitaire leed in Gaza? Wat doet de Nederlandse regering in dit kader? Heeft het Rode Kruis nog steeds toegang tot de Gazastrook? Zijn er tijdens de gevechten van de afgelopen weken transporten geweest tussen Israël en Gaza? Heeft Israël op enig moment de toevoer van gas, water, stroom en voedsel geblokkeerd?

² <http://www.i24news.tv/en/news/israel/diplomacy-defense/38316-140726-report-hamas-used-child-labor-in-tunnel-building>.

Antwoord 15

Israël heeft tijdens de huidige crisis de toevoer naar de Gaza-strook niet geblokkeerd. Wel is tijdens gevechten een aantal elektriciteitslijnen in Israël en in de Gaza-strook beschadigd en het waterleidingnetwerk in de Gaza-strook geraakt. Op 29 juli jl. werd de elektriciteitscentrale in de Gaza-strook door een Israëlisch bombardement uitgeschakeld. De zorgwekkende situatie van vóór de huidige crisis is hiermee verder verslechterd.

Volgens de Europese Commissie is tot 23 juli jl. 174 mln. euro toegezegd als reactie op de noodhulpverzoeken van de VN en het Rode Kruis. Hiervan is 118 mln. euro toegezegd door landen uit de Golfregio, 35 mln. euro door de VS en 19,6 mln. euro door de EU (Commissie en lidstaten). Ter plekke biedt UNRWA opvang voor burgers die nergens anders naartoe kunnen gaan. De grenzen van de opvangcapaciteit in scholen zijn bijna bereikt en er bestaat een schrijnend gebrek aan zgn. *non-food* attributen, zoals matrassen en toiletartikelen. Ook dreigt een voedseltekort. Het noodhulpverzoek was gebaseerd op 100.000 ontheemden. Omdat het aantal ontheemden snel is gestegen moet het verzoek worden bijgesteld, zodat kan worden voorzien in de noden van 250.000 ontheemden. Het ICRC is actief op het gebied van medische hulpverlening, logistieke operaties en de opbouw van (nood)hospitelen. Door intensieve samenwerking met de Palestijnse Rode Halve Maan heeft het ICRC nog altijd toegang tot de Gaza-strook. Bovendien heeft het ICRC als neutrale partij bemiddeld tussen de strijdende partijen om de humanitaire pauze van 20 juli jl. tot stand te brengen.

Uit effectiviteitsoverwegingen wordt 70 procent van het Nederlandse humanitaire hulpbudget beschikbaar gesteld als wereldwijd in te zetten «core» bijdragen aan het VN-noodhulpbudget CERF, VN-noodhulporganisaties en het ICRC. In 2014 is 13 mln. euro als «core» bijdrage aan UNRWA beschikbaar gesteld. De Nederlandse regering heeft daarnaast in mei 2014 1,5 mln. euro extra bijgedragen aan UNRWA ten behoeve van de Palestijnse Gebieden. Daarnaast heeft de regering via het Nederlandse Rode Kruis recent 550.000 euro bijgedragen aan de noodhulpverlening in de Gaza-strook door de Palestijnse Rode Halve Maan. Het kabinet acht het van belang dat de EU aandacht besteed aan de humanitaire noden in de Gaza-strook.

De grensovergangen bij Erez en Kerem Shalom zijn in principe open voor vooraf gecoördineerde humanitaire transporten. Tussen 22 en 27 juli jl. zijn meer dan 400 vrachtwagens de grens bij Kerem Shalom gepasseerd met voedsel en matrassen voor UNRWA, het Wereldvoedselprogramma (WFP) en het ICRC in samenwerking met de Rode Halve Maan. De overgang bij Rafah wordt (beperkt) gebruikt voor medische evacuatie.

Inbreng van de fractie van de PvdA

Vraag 16

De leden van de PvdA-fractie maken zich grote zorgen over de escalatie van geweld in Gaza. Het dodental is inmiddels de macabere grens van 1000 gepasseerd, waarvan het merendeel burgers, vrouwen en kinderen. Van berichten over aanvallen op scholen en ziekenhuizen en het verwoestende bombardement van de wijk Shuja'iyya hebben de leden van de PvdA-fractie geschokt kennis genomen. De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat de internationale gemeenschap maximale druk op de strijdende partijen moet uitoefenen om tot een onmiddellijk staakt-het-vuren te komen. Het geweld van de afgelopen weken vraagt om een internationaal onderzoek, waarbij met name de vraag beantwoord moet worden of er sprake is van schendingen van het humanitair recht en van mensenrechten.

De leden van de PvdA-fractie roepen de woorden van de Minister-President in herinnering die op 11 juli jl. stelde dat «het van belang is dat Israël de meest wijze partij is (...) Ik meen dat ze dat doen door te voorkomen dat dit disproportioneel wordt.»³ In het licht van de forse toename van het aantal (burger)slachtoffers, hoe zou het kabinet het optreden van Israël nu typeren? Is het kabinet nog steeds van mening dat Israël zich de meest wijze partij toont in het conflict? Is er thans volgens het kabinet nog steeds sprake van proportioneel geweld?

Antwoord 16

Het kabinet erkent het recht van Israël om zijn eigen burgers en grondgebied te beschermen tegen raketbeschietingen van Hamas en andere groeperingen vanuit de Gaza-strook, met inachtneming van de grenzen die het humanitair oorlogsrecht hieraan stelt. De genomen maatregelen moeten noodzakelijk en proportioneel zijn in relatie tot de dreiging die van de beschietingen vanuit de Gaza-strook uitgaat. Het kabinet verwacht van Israël dat het zich hieraan houdt.

Het kabinet heeft met afschuw kennisgenomen van het groeiend aantal burgerslachtoffers. Het kabinet deelt de zorgen van de PvdA-fractie over het hoge dodental tijdens de aanval op de wijk Shuja'iyya op 20 juli jl. en berichten over aanvallen op scholen en ziekenhuizen. Deze incidenten roepen vragen op over de proportionaliteit van specifieke Israëlische acties. Maar een gefundeerd oordeel kan alleen worden gegeven op basis van specifieke informatie over de feiten en omstandigheden van de betreffende aanvallen, waar het kabinet niet over beschikt. Voorts verwijst het kabinet naar antwoord 40.

Vraag 17

De leden van de PvdA-fractie maken zich grote zorgen over berichten dat Hamas huizen en scholen zou gebruiken voor de opslag van wapens en burgers in zou zetten als menselijk schild tegen beschietingen. Welke concrete aanwijzingen c.q. bewijzen zijn er dat hier inderdaad sprake van is? Welk deel van het aantal burgerslachtoffers is volgens internationale waarnemers aan deze vermeende praktijken toe te rekenen?

Antwoord 17

Betreffende de UNRWA scholen verwijst het kabinet voor het antwoord op deze vraag naar de voorgaande beantwoording op de desbetreffende vraag van de VVD fractie.

Een aantal mensenrechtenorganisaties heeft bevestigd dat Hamas burgers heeft opgeroepen om geen gehoor te geven aan de waarschuwingen van het Israëlische leger hun huizen te verlaten. Door de algemene aard van de Israëlische oproepen zijn betrokkenen niet altijd overtuigd dat vertrekken de beste optie is. Zij weten dat de opvang overvol zit, de voorzieningen er minimaal zijn en zij in de gehele Gaza-strook gevaar lopen. Bovendien heeft het Israëlische leger tijdens de humanitaire gevechtspauzes burgers gewaarschuwd niet terug te keren naar sommige gebieden die onder controle van het Israëlische leger staan. Er zijn geen aanwijzingen dat Hamas mensen fysiek tegenhoudt als zij willen vertrekken.

Er is geen informatie beschikbaar over het aantal burgerslachtoffers in de Gaza-strook als gevolg van de acties van Hamas. Er zijn wel concrete aanwijzingen dat gewapende groeperingen verantwoordelijk zijn voor het plaatsen van wapens in scholen. Het kabinet verwijst hierbij onder meer ook naar antwoord 11.

³ http://www.npo.nl/nos-gesprek-minister-president/11-07-2014/POW_00812134.

Vraag 18

De leden van de PvdA-fractie zijn teleurgesteld in de beperkte betrokkenheid van de Europese Unie (EU) bij de internationale pogingen om een einde te maken aan het geweld. Waar de VN en de VS zich de voorbije dagen intensief en op het allerhoogste niveau hebben ingespannen, lijkt de inzet van de EU veel beperkter. Hoe beoordeelt het kabinet de inzet van de EU en haar vertegenwoordigers, in het bijzonder Hoge Vertegenwoordiger Ashton, om tot een staakt-het-vuren te komen? Is het kabinet bereid, conform de recent aangenomen Kamermotie, zich hard te maken voor een actievere en meer zichtbare rol van de EU, naast en in onderlinge afstemming met andere internationale spelers?

Antwoord 18

De Minister van Buitenlandse Zaken heeft in zijn telefoongesprekken van 11 juli jl. met de Israëlische Minister Lieberman, de Palestijnse Minister Malki en de Egyptische Minister Shoukry, alle partijen opgeroepen tot de-escalatie en de noodzaak van een onmiddellijk staakt-het-vuren benadrukt. Hoge Vertegenwoordiger Ashton en verschillende Europese bewindspersonen zijn betrokken bij de onderhandelingen voor een duurzaam staakt-het-vuren. Dit doen zij in nauwe coördinatie met andere betrokken partijen zoals Egypte, Qatar, Turkije en de Verenigde Staten.

De EU heeft in een verklaring van 25 juli jl. opgeroepen tot een onmiddellijk staakt-het-vuren. In dezelfde verklaring werd uitdrukkelijk de zorg uitgesproken over het stijgende aantal burgerslachtoffers en werd de aanval op de UNRWA-school in Beit Hanoun veroordeeld. Op 26 juli jl. vond op uitnodiging van de Franse Minister van Buitenlandse Zaken in Parijs een overleg plaats met zijn collega's uit Duitsland, Italië, Qatar, Turkije, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. HV Ashton was verhinderd, maar werd vertegenwoordigd door haar hoogste ambtenaar. Dit diplomatieke overleg resulteerde in een oproep tot verlenging van het toen geldende staakt-het-vuren voor humanitaire doeleinden en onderhandelingen over een duurzaam bestand. Een hoge ambtenaar van HV Ashton is op 30 juli vertrokken naar de regio.

Zoals beschreven in het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 22 juli jl. werd tijdens deze Raad uitvoerig stil gestaan bij de crisis in de Gaza-strook en het Midden-Oosten Vredesproces en werden hierover Raadsconclusies aangenomen. De Europese Raad sprak in haar conclusies op 16 juli jl. grote zorgen uit over de situatie en riep beide partijen op het geweld te staken.

Het kabinet zal uitvoering geven aan de genoemde motie.

Vraag 19

De leden van de PvdA-fractie hebben met instemming kennis genomen van het besluit van het kabinet om een half miljoen euro beschikbaar te stellen voor de slachtoffers van het geweld in Gaza. Hoe groot is volgens de VN en hulporganisaties de behoefte aan steun voor slachtoffers op dit moment? Klopt het dat UNWRA over onvoldoende capaciteit beschikt om de ontheemden op te vangen? Is het kabinet zo nodig bereid extra middelen uit te trekken voor hulp aan slachtoffers? Is het kabinet bereid in EU-verband te pleiten voor extra humanitaire hulp?

Antwoord 19

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 15.

Vraag 20

De leden van de PvdA-fractie hebben kennis genomen van het besluit van de VN-mensenrechtenraad van 23 juli jl. om een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar het geweld in Gaza, in het bijzonder naar vermeende schendingen van het internationaal humanitair recht en de mensenrechten. De Raad veroordeelde «de wijdverbreide, systematische en grove schendingen van de internationale mensenrechten en fundamentele vrijheden» die voortvloeien uit militaire operaties sinds 13 juni, en riep op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren. De PvdA-fractie heeft begrepen dat de in de Raad vertegenwoordigde lidstaten zich hebben onthouden van stemmen.

Heeft in Europees verband overleg plaatsgevonden over de wijze van stemming van de in de Raad vertegenwoordigde lidstaten?

Deelt het kabinet de opvatting van de PvdA-fractie dat een onafhankelijk onderzoek naar het geweld in Gaza belangrijk is voor zowel de waarheidsvinding als voor het trekken van politieke en/of juridische conclusies in het geval de vermeende schendingen bevestigd worden? Is het kabinet bereid zich zowel bilateraal als in EU-verband hard te maken voor een onafhankelijk internationaal onderzoek?

Antwoord 20

Er is tussen EU-lidstaten intensief contact geweest tijdens de onderhandelingen voorafgaand aan de stemming. Uiteindelijk bestond binnen de EU consensus over onthouding van stemming. De EU kon niet instemmen met de resolutie, omdat de tekst onvoldoende gebalanceerd was, vooruitliep op de resultaten van het onderzoek naar schendingen van het humanitair oorlogsrecht en van de mensenrechten en zich te eenzijdig richtte op de rol van Israël in het conflict. Dit draagt niet bij aan een oplossing van het conflict en het ondermijnt mogelijk initiatieven gericht op een staakt-het-vuren. De EU betreurt het dat haar suggesties niet zijn overgenomen en zij niet heeft kunnen instemmen met een aangepaste versie van de resolutie.

De EU en Nederland zijn voorstander van een internationaal, gebalanceerd en onafhankelijk onderzoek naar vermeende schendingen van het humanitair oorlogsrecht en van de mensenrechten gepleegd door alle betrokken partijen. De voorkeur van de EU en het kabinet gaat uit naar een onderzoek door gebruik te maken van bestaande mechanismen van de VN, in plaats van de nog vorm te geven *Commission of Inquiry*. Zie voor meer informatie de resolutie van de Mensenrechtenraad⁴ en de stemverklaring van de EU⁵.

Inbreng van de fractie van de SP

Vraag 21

De leden van de SP-fractie blijven zich hele grote zorgen maken over de alweer drie weken durende geweldsescalatie tussen Israël en gewapende groepen in Gaza. Van het allergrootste belang is en blijft dat tussen de strijdende partijen onmiddellijk een staakt-het-vuren overeengekomen wordt. Kan de Minister aangeven welk perspectief hij hierop ziet? Welke rol spelen Nederland en de EU betreffende het opvoeren van de druk op de partijen opdat zij akkoord gaan met een bestand? Kan dit worden toegelicht? Kan ook worden aangegeven hoe de Minister de voorwaarden beoordeelt die Israël en Hamas stellen aan een staakt-het-vuren?

⁴ http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/SpecialSession/Session21/A-HRC-RES-S-21-1_en.doc.

⁵ http://eeas.europa.eu/delegations/un_geneva/documents/press_corner/news/20140723_hrc21ss_final_eu_eov.pdf.

Antwoord 21

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 4 en 18.

Vraag 22

Inmiddels zijn alweer meer dan duizend Palestijnen, merendeels burgers, omgekomen als gevolg van Israëliische aanvallen op doelen in Gaza. Aan Israëliische zijde zijn meer dan veertig mensen omgekomen, voor het overgrote deel militairen. Kan de Minister aangeven of nog steeds ruim drie kwart van de Palestijnse slachtoffers burgers betreft? Hoe wordt dit hoge percentage burgerslachtoffers verklaard? Deelt de Minister de zorgen van de SP-leden dat het hoge aantal burgerslachtoffers mede het gevolg is van de vele burgerdoelen die Israël in Gaza bombardeert? Wordt Israël hierop aangesproken? Kan de Minister verder toelichten of hij nog steeds niet van opvatting is dat het Israëliische militaire optreden disproportioneel is? Hoe wordt tot dit oordeel gekomen?

Antwoord 22

Volgens de VN-cijfers van 29 juli jl. zijn er 1106 slachtoffers gevallen, waaronder 821 burgerslachtoffers, (74 procent). Volgens Israël gaat het om circa 50 procent burgerslachtoffers. Op het relatief kleine oppervlak van de Gaza-strook woont een grote burgerbevolking dicht op elkaar. Het gebied waar de inwoners van de Gaza-strook hun toevlucht kunnen nemen is nog verkleind met ruim 40 procent door de bufferzone van 3 km die Israël sinds de grondoorlog heeft ingesteld. Dit betekent dat de 1,8 mln. inwoners nu op minder dan 60 procent van het grondgebied verblijven. Deze burgerbevolking zit op tragische wijze klem tussen de aanvallen van Israël en de terroristische organisatie Hamas.

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 16.

Vraag 23

De leden van de fractie van de SP hebben al vaker aangegeven dat raketbeschietingen van gewapende groepen in Gaza op burgerdoelen in Israël het internationaal recht schenden. Terecht veroordeelt de Minister deze aanvallen. Maar de SP-fractieleden begrijpen niet waarom de Minister tot op heden weigert oorlogsmisdaden van Israël te veroordelen. Het lijkt dat hier met twee maten wordt gemeten. De leden van de SP-fractie vinden het belangrijk dat deze indruk wordt weggenomen. Is de Minister bereid om, in navolging van mensenrechtenorganisaties als Human Rights Watch en Amnesty International, sommige aanvallen van Israël op burgerdoelen te veroordelen als oorlogsmisdaden? Beide mensenrechtenorganisaties doen in eigen onderzoek hier uitvoerig verslag van.

Antwoord 23

Het kabinet heeft kennisgenomen van de desbetreffende rapporten. Amnesty International schrijft in een rapport dat het bewust aanvallen van burgerdoelen een oorlogsmisdrijf is. Het kabinet onderschrijft deze conclusie en benadrukt dat een internationaal, gebalanceerd en onafhankelijk onderzoek naar vermeende schendingen van het humanitair oorlogsrecht en van de mensenrechten gepleegd door alle betrokken partijen nodig is om vast te stellen of hier in onderhavige gevallen sprake van is geweest. Het rapport benadrukt ook dat aanvallen met ongerichte raketten, waarvan verschillende groepen in Gaza gebruik zouden maken, per definitie gelden als niet-onderscheidende aanvallen en derhalve in strijd zijn met humanitair oorlogsrecht.

Human Rights Watch heeft acht luchtaanvallen gedocumenteerd waarbij sprake zou zijn van schending van het humanitair oorlogsrecht door Israël, nu aanwijzingen ontbreken dat de aangevallen doelen legitieme militaire doelen waren. Het kabinet benadrukt dat ook in deze gevallen bovengenoemd onderzoek noodzakelijk is.

Vraag 24

Kan de Minister verder aangeven hoe hij aankijkt tegen aanvallen van Israël op huizen van Hamas-leden, waarbij geregeld familieleden worden gedood? Deelt de Minister de zorgen dat dit mogelijk ingaat tegen het internationaal recht? En kan de Minister verder bevestigen dat een kantoor van Al Jazeera in Gaza door Israël onder vuur is genomen? Wat is het beeld van de Minister hiervan? Hoe verhoudt deze aanval zich tot het internationaal recht?

Antwoord 24

De berichtgeving over een beschieting van het kantoor van Al Jazeera is bij het kabinet bekend. Het kabinet kan deze berichten niet bevestigen. Tevens verwijst het kabinet voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 10

Vraag 25

Is de Minister het met de leden van de SP-fractie eens dat de onafhankelijke Commission of Inquiry, waar de VN-Mensenrechtenraad onlangs toe heeft besloten, alle ruimte moet krijgen om onderzoek te doen naar alle schendingen van internationaal humanitair recht en de mensenrechten in en om Gaza? Is Nederland bereid een steentje bij te dragen aan dit onderzoek?

Antwoord 25

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 20.

Vraag 26

In de brief staat dat het kabinet in scherpe termen de inzet van burgers als menselijk schild en het plaatsen of opslaan van wapens in scholen veroordeelt. De SP-leden zijn het hier zeer mee eens. Kan de Minister bevestigen of de scholen waar de raketten werden aangetroffen niet in gebruik waren en wat is er door de autoriteiten in Gaza gedaan met de waarschuwing van UNWRA hierover? Kan worden verduidelijkt welke aanwijzingen en bewijzen er nog meer zijn dat burgers als menselijk schild worden gebruikt? Op welke bronnen wordt dit gebaseerd? Wat zeggen de VN hierover?

Antwoord 26

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 11 en 17.

Vraag 27

In antwoord op eerdere vragen van de leden van de fractie van de SP over de wenselijkheid van een wapenembargo tegen Israël en gewapende groepen in Gaza stelt de Minister dat dit niet aan de orde is. De SP-fractieleden verbazen zich vanwege het vele wapengeweld en het hoge aantal burgerdoden nogal over dit antwoord. Kan de Minister toelichten waarom zo'n embargo volgens hem niet aan de orde is? Deelt de Minister de opvatting dat op basis van EU-exportcriteria wapenexport naar het gebied sowieso niet toegelaten zou moeten worden? Kan ook worden aangegeven of Nederland overweegt om op korte termijn één of meerdere vergunningen voor wapenexport aan Israël af te geven?

Antwoord 27

Een wapenembargo tegen Israël is wat betreft het kabinet niet aan de orde. Het kabinet hanteert sinds jaren een restrictief wapenexportbeleid jegens Israël wegens zorgen over de regionale situatie. Tegelijkertijd erkent het kabinet het Israëlsche recht op zelfverdediging.

Conform de Europese afspraken met betrekking tot export van militair materiaal wordt elke mogelijke transactie op individuele basis getoetst, waarbij de eindgebruiker en het eindgebruik van de goederen moet worden betrokken, alsmede de aard van het te exporteren goed. Deze toetsing verloopt volgens een zorgvuldige procedure en aan de hand van acht criteria van het EU Gemeenschappelijk Standpunt. Dit geldt ook voor Israël.

Nederland levert vanzelfsprekend geen wapens aan gewapende groepen in de Gaza-strook.

Het kabinet doet vanwege bedrijfsvertrouwelijkheid geen mededelingen over eventuele lopende vergunningsaanvragen of aanstaande leveringen van goederen. Nederland is echter transparant over afgegeven vergunningen en rapporteert regelmatig aan de Tweede Kamer.

Vraag 28

Is de Minister het ook met de leden van de fractie van de SP eens dat de onlangs geïntensiveerde betrekkingen tussen Nederland en Israël op het gebied van defensie dienen te worden afgebouwd?

Antwoord 28

De Minister van Defensie heeft tijdens haar bezoek aan Israël van 19 en 20 mei jl. met haar Israëlsche ambtgenoot een verklaring getekend over de bestaande samenwerking op defensiegebied. De strekking van deze verklaring is dat wordt gestreefd naar nadere afspraken over de status van bezoekend personeel en uitvoeringsaspecten, zoals financiën (Kamerstuk 23 432, nr. 372). De Minister van Defensie zal zoals toegezegd de Kamer nader informeren over de belangrijkste aspecten van defensiesamenwerking met Israël in de jaarlijkse rapportage over de stand van zaken van de internationale militaire samenwerking.

Vraag 29

In de brief stelt de Minister dat de humanitaire en socio-economische situatie in Gaza onhoudbaar is en dat als gevolg van de crisis de humanitaire situatie in Gaza sterk verslechterd is. De leden van de SP-fractie delen deze analyse. Daarom is het zo belangrijk dat de blokkade van Gaza per direct wordt beëindigd. Deelt de Minister deze urgentie? Is de Minister het met de leden van de SP-fractie eens dat de blokkade van Gaza de fundamentele oorzaak ervan is dat geregeld het geweld tussen Israël en gewapende groepen in Gaza escaleert en dat daarom inspanningen van de EU gericht op het opheffen van de blokkade prioriteit moeten hebben? Is de Minister het verder met de SP-fractieleden eens dat de verslechterde humanitaire situatie en de vele burgerdoden reden genoeg is Israël per direct op te roepen de interventie in Gaza te beëindigen en af te zien van verdere gewelddadigheden? Wordt hierop aangedrongen?

Antwoord 29

Het kabinet pleit voor opening van de grenzen van de Gaza-strook met inachtneming van de legitieme veiligheidszorgen van Israël. Dit is onderdeel van de onderhandelingen over een definitief staakt-het-vuren, dit heeft nu de hoogste prioriteit. Een staakt-het-vuren gevolgd door een hervatting van de vredesonderhandelingen is de enige manier om te komen tot een duurzame en vreedzame oplossing van het conflict. Het

kabinet roept partijen op om zo snel mogelijk tot een bestand te komen en steunt een centrale en actieve rol van Egypte als bemiddelaar tussen beide partijen.

Vraag 30

Voor de langere termijn is van het grootste belang dat stappen worden gezet zodat een levensvatbare Palestijnse staat kan ontstaan en daarmee het Palestijnse recht op zelfbeschikking tot uiting kan komen. De leden van de fractie van de SP hebben aangaande deze kwestie grote zorgen over recente uitspraken van de Israëlische premier Netanyahu. Hij stelde op 11 juli dat er geen situatie kan zijn waarin Israël de controle voor de veiligheid voor het gebied ten westen van de rivier de Jordaan kan afstaan. Hoe beoordeelt de Minister deze uitlating? Is de Minister het met de leden van de SP eens dat dit ingaat tegen een twee-statenoplossing en de internationale consensus over de oplossing voor het conflict?

Antwoord 30

Het kabinet zet in op een vredesakkoord, met als uitgangspunt de grenzen van 1967 en met veiligheidsgaranties die recht doen aan Israëlische en Palestijnse veiligheidsbehoeften. De uitlatingen van premier Netanyahu passen in dat kader niet in de internationale consensus over de beoogde twee-statenoplossing voor het conflict. Het kabinet onderstreept het belang dat beide partijen zich weerhouden van uitspraken en/of acties die de consensus over de twee-statenoplossing doorbreken.

Inbreng van de fractie van de PVV

Vraag 31

Allereerst merken de leden van de PVV-fractie op dat de Kamerbrief volledig meegaat in de anti-Israëlische obsessie. Zes regeltjes over het terroristische Iran dat kernwapens dreigt te bemachtigen en daarmee in staat zal zijn de hele wereld in de nucleaire tang te houden; tien regeltjes over Irak, waar volgens VN-cijfers 300 doden per dag vallen; geen woord over de wandaden van ISIS en Syrië komt zelfs helemaal niet meer aan bod in de brief.

Maar wel meer dan drie pagina's over Israël. De agenda van de Raad en de agenda van dit kabinet liggen daarmee in het verlengde van de agenda van antisemitische moslims. Op de Gaza-demonstratie die op 27 juli jl. plaatsvond in Rotterdam werd aan een demonstrante gevraagd waarom ze niet demonstreert tegen al dat geweld in bijvoorbeeld Irak en Syrië. Haar antwoord: «Dat zijn geen zionisten». En zo verschrompelt ook de interesse van de Kamer en van dit kabinet voor mensenrechtenschendingen in landen als Irak en Syrië omdat de «zionisten» buiten die conflicten staan.

De leden van de PVV-fractie steunen Israël in de uitoefening van haar zelfverdedigingsrecht tegen de terreur van Hamas. De leden van de PVV-fractie betreuren dat Hamas de Gazaanse bevolking letterlijk gijzelt door hen in te zetten als menselijk schild. Hamas maakt zich schuldig aan dubbele oorlogsmisdaden: het vuurt een constante rakettenregen af op burgerdoelen in Israël, terwijl het de eigen burgerbevolking gijzelt als menselijk schild. De verantwoordelijkheid voor de dood van Gazaanse burgerslachtoffers ligt daarmee volledig bij Hamas.

De leden van de PVV-fractie zijn erg te spreken over de oproep van de Raad om alle terreurgroepen in Gaza te ontwapenen. Graag verneemt de leden van de PVV-fractie welke acties de regering hieraan denkt te verbinden om uitvoering van ontwapening van Hamas en de overige in Gaza gevestigde terreurgroepen te bewerkstelligen.

Antwoord 31

Op 21 juli jl. deed uw Kamer het verzoek om een appreciatie van de situatie in Gaza. Deze appreciatie is toegevoegd in de verslaglegging van de Raad Buitenlandse Zaken zoals deze op 24 juli jl. aan uw Kamer is gepresenteerd.

Het kabinet zal Hamas blijven oproepen aanvallen vanuit de Gaza-strook te stoppen en geweld jegens Israël af te zweren. Ontwapening van Hamas en andere militante groeperingen zal een belangrijk thema zijn bij de onderhandelingen over een duurzaam vredesakkoord. Over de precieze modaliteiten moeten de partijen het onderling eens worden. Het kabinet is voorts van mening dat verzoening tussen Fatah en Hamas een voorwaarde is voor duurzame vrede, zie over dit onderwerp tevens antwoord 37.

Tevens verwijst het kabinet naar antwoord 5.

Vraag 32

De Minister schrijft dat het percentage burgerslachtoffers volgens VN-rapporten circa 70 à 80 procent is. Klopt het dat de VN zich hiervoor uitsluitend op Palestijnse bronnen baseert? Neemt de regering deze VN-data over? En wat is het percentage burgerdoden volgens Israël? Klopt het dat Hamas de Gazaanse bevolking heeft opgedragen tegenover de internationale pers en op sociale media altijd te spreken over burgerdoden, ook al betreffen het terroristen? Zo nee, wat zijn dan de feiten? Zo ja, wat voor invloed heeft dit op de cijfers van de VN? Klopt het dat Palestijnse bronnen in het verleden (en met name tijdens Operation Cast Lead) vele burgerdoden hebben geclaimd, die later op websites van Palestijnse terreurorganisaties werden bejubeld als omgekomen strijders? Hoeveel Palestijnse raketten zijn tot nu toe in Gaza beland? Klopt het dat hierdoor het aantal burgerdoden in Gaza niet zonder meer kan worden toegeschreven aan Israëliisch vuur en er te weinig rekening gehouden wordt met deze oorzaak van burgerdoden door de VN en andere mensenrechtenorganisaties? Hoe beoordeelt u in dit verband de waarschuwing van Amnesty International onderzoeker Donatella Rovera: *«Fear can lead victims and witnesses to withhold evidence or give deliberately erroneous accounts of incidents. In Gaza, I received partial or inaccurate information by relatives of civilians accidentally killed in accidental explosions or by rockets launched by Palestinian armed groups towards Israel that had malfunctioned and of civilians killed by Israeli strikes on nearby Palestinian armed groups' positions. When confronted with other evidence obtained separately, some said they feared reprisals by the armed groups.»?*

Antwoord 32

Het kabinet verwijst naar bovenstaande beantwoording van de vragen van de leden van de fractie van de PvdA. In aanvulling daarop geldt dat het kabinet geen informatie heeft over bewust verhoogde of verlaagde weergaven van aantallen strijders onder de slachtoffers. Het kabinet heeft geen precieze informatie over aantallen raketten van Palestijnse groepen die binnen de Gaza-strook zijn neergekomen. Bekend is dat raketten voortijdig neerkomen. Dat kan ook Palestijnse doden tot gevolg hebben. Bij de VN-cijfers over slachtoffers staat niet welke partij verantwoordelijk zou zijn voor hun dood.

Vraag 33

Klopt het dat Hamas veel meer terreurtunnels heeft dan eerder werd aangenomen? Deelt u de mening van de leden van de PVV-fractie dat Israël niet door de internationale gemeenschap tot een kamikaze-staakt-het-vuren gedwongen mag worden? Kunt u bevestigen dat het proportio-

naliteitsvereiste in humanitair oorlogsrecht niet vereist dat er aan beide kanten evenveel burgerdoden vallen, maar het militaire voordeel in proportionele verhouding moet staan tot de *collateral damage*? Hoe beoordeelt u in dit verband het verijdelen van het Hamasplan om tijdens het Joodse Nieuwjaar met 200 terroristen een gigantische terreuractie uit te voeren?

Antwoord 33

De Israëliëse autoriteiten hebben publiekelijk aangegeven verrast te zijn door het aantal tunnels dat vanuit de Gaza-strook naar Israël leidt. Het kabinet heeft begrip voor de Israëliëse veiligheidszorgen over deze tunnels en voor de wens dat deze dreiging volledig is weggenomen bij een definitief bestand.

Ingevolge het oorlogsrechtelijke beginsel van proportionaliteit moet bij een aanval een afweging worden gemaakt tussen het verwachte, tastbare en rechtstreekse militaire voordeel enerzijds en anderzijds het te verwachten bijkomend verlies van mensenlevens, de mate van verwonding onder burgers, schade aan burgerobjecten of een combinatie daarvan.

Het kabinet heeft kennisgenomen van berichten in de media dat een van de ontmantelde tunnels gebruikt zou gaan worden voor een aanval tijdens het Joodse Nieuwjaar. Het kabinet beschikt niet over verdere informatie.

Vraag 34

Kunt u bevestigen dat Hamas, door het plaatsen van raketten in VN-scholen, de VN-scholen tot gerechtvaardigde militaire doelwitten maakt? Kunt u het verschil verklaren tussen de verklaring van UNRWA-woordvoerder Chris Gunness, die aangaf dat de raketten in de VN-school niet door UNRWA waren teruggegeven aan Hamas, maar aan de explosievendienst die zou ressorteren onder de nationale eenheidsregering; en de verklaring van Ban Ki-moon dat de raketten «verdwenen zijn»? Hoe verhoudt de opmerking van Chris Gunness «dat er een explosievendienst in Gaza is die ressorteert onder de nationale eenheidsregering», zich met uw stelling dat «de nieuwe technocratische Palestijnse regering het bestuur niet heeft kunnen uitbreiden naar de Gazastrook»? Wat is de huidige stand van zaken m.b.t. het onderzoek naar de aanval op de VN-school? Klopt het dat Hamas een antitankwapen heeft afgevuurd vanuit het scholencomplex?

Antwoord 34

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 11.

Rond de school in Beit Hanoun, waar bij een beschieting 15 mensen om het leven zijn gekomen, werd hevig gevochten. UNRWA heeft herhaaldelijk geprobeerd toestemming te krijgen om de opgevangen vluchtelingen te evacueren, maar heeft hiervoor geen toestemming van het Israëliëse leger ontvangen. UNRWA heeft verklaard dat er niet vanuit de school geschoten is.

Vraag 35

Deelt u de mening van de leden van de PVV-fractie dat de internationale gemeenschap, de VN voorop, onterecht direct in de startblokken staat om de beschuldigende vinger naar Israël te wijzen, zonder eerst ruimte te geven aan nauwkeuring onderzoek en zo ja, wat gaat u doen om dit te veranderen? Op welke wijze bent u van plan verdere bestraffing van Hamas te bepleiten nu Hamas de gehele internationale burgerluchtvaart in gevaar brengt? Zonder een afdoende afschrikwekkende strafmaatregel

kunnen andere terreurorganisaties ook gemakkelijk overgaan tot het afvuren van raketten op de internationale burgerluchtvaart. Bent u van plan in VN-verband vurig te pleiten voor het opnemen van Hamas in de VN-terreurlijst? Indien dit niet lukt, bent u dan bereid bij zoveel mogelijk landen aan te dringen Hamas op hun nationale terreurlijst te plaatsen?

Antwoord 35

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 16.

Het kabinet is niet voornemens te pleiten voor het opnemen van Hamas in de VN-terrorismelijst. De VN-terrorismelijst heeft alleen betrekking op personen en organisaties die door het bij VN-Veiligheidsraad resolutie 1267 ingestelde comité zijn aangewezen als zijnde verbonden met Al-Qaida. Nederland heeft geen informatie dat Hamas verbonden is met Al-Qaida. Overigens staat Hamas wel op de EU-terrorismelijst. Van instanties die op deze lijst staan worden de financiële tegoeden bevroren. Het is tevens strafbaar om deze instanties financiële tegoeden ter beschikking te stellen. Of Hamas op een nationale terreurlijst geplaatst wordt is de verantwoordelijkheid van de desbetreffende staat waarbij elk land een eigen afweging maakt.

Vraag 36

De VN heeft de zeeblokkade van Gaza legaal verklaard. Kunt u bevestigen dat Turkije van plan is een nieuwe Gaza Flotilla (georganiseerd wordt door het door Nederland als terreurorganisatie aangemerkte IHH) dit keer met militaire escorte naar Gaza te sturen? Zo ja, ziet u dit als oorlogsuitlokking? Wat voor implicaties heeft dit voor het NAVO-bondgenootschap? Bent u van plan om Erdogan z.s.m. van dit terroristische plan af te brengen, desnoods door het bijeenroepen van de NAVO-raad? Bent u ermee bekend dat Erdogan in een CNN-interview de acceptatie van Turkije door de NAVO gebruikte om zijn steun aan de terreurorganisatie Hamas wit te wassen? Hoe beoordeelt u de oorlogszuchtige taal van Erdogan die de bevriende natie Israël jaar in jaar uit schoffeert, vruchtbare NAVO-samenwerking met Israël frustreert, Israël keer op keer voor terroristische staat uit maakt en zelfs barbaarser noemt dan Hitler? Bent u bereid dit oorlogszuchtige gedrag te agenderen voor de aankomende NAVO-top in Wales? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 36

Het kabinet is bekend met geruchten over een nieuwe flotilla, maar kan deze niet bevestigen. Wel bestaat er contact tussen de Turkse en Israëlische autoriteiten over de levering van medische goederen aan de Gaza-strook, per vliegtuig via Israël.

Het kabinet beoordeelt aangehaalde uitspraken als ongelukkig, ook omdat ze niet behulpzaam zijn bij de normalisering van de betrekkingen tussen Israël en Turkije. Het kabinet is een voorstander van toenadering tussen Israël en Turkije, mede gezien het belang van beide landen voor de regio.

Het kabinet is niet van plan om dit onderwerp te agenderen bij de aankomende NAVO-top aangezien het meent dat dit niet zal bijdragen aan de gewenste toenadering en aangezien het de NAVO hiervoor geen geschikt forum acht.

Vraag 37

Bent u het met de leden van de PVV-fractie eens dat de geldschietters van Hamas, te weten Turkije en Qatar, absoluut geen rol horen te krijgen in de besprekingen van de wapenstilstand tussen Israël en Hamas? U schrijft dat de VS zich achter de Egyptische bemiddelingspogingen schaart. Kunt

u aangeven waarom de VS de Egyptische bemiddelingspogingen heeft ondermijnd door zijn oren te laten hangen naar Turkije en Qatar, die (overbodig om te zeggen) alle Hamas-eisen één-op-één incorporeren, waardoor Abbas woedend is op Kerry? Erkent u dat de door de VS in het leven geroepen technocratische Palestijnse regering niets anders is dan een tandeloze, papieren tijger, nu u moet constateren dat zij het bestuur niet hebben kunnen uitbreiden naar de Gazastrook? Deelt u de mening dat deze nieuwe technocratische regering alleen maar een verwarrend en overbodig orgaan is, daar het ondoorzichtiger wordt hoe de lijntjes lopen en wie uiteindelijk verantwoordelijk is? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 37

Het kabinet staat open voor een rol van alle partijen die kunnen bijdragen aan een oplossing van de huidige crisis. Het kabinet heeft kennis genomen van de reactie van Abbas op de bijeenkomst in Parijs.

Het kabinet is overtuigd van het belang van hereniging van de Gaza-strook en de Westelijke Jordaanoever, die sinds 2007 door verschillende regeringen bestuurd worden. De technocratische regering is een eerste stap in dit proces van hereniging. Het is op dit moment onzeker of en hoe na terugkeer van de rust het verzoeningsproces voortgezet zal worden. Dit is een proces van een lange adem. Het kabinet zal deze technocratische regering op basis van zijn daden beoordelen, waarbij de Kwartetbeginselen leidend zijn.

Vraag 38

Kunt u bevestigen dat Noord-Korea een geheime wapendeal met Hamas is overeengekomen? Zo ja, ziet u mogelijkheden Noord-Korea en derde landen die deze wapensmokkel mede mogelijk trachten te maken te straffen?

Antwoord 38

Het kabinet kan dit bericht niet bevestigen.

Inbreng van de fractie van het CDA

Vraag 39

De leden van de CDA-fractie hebben met afschuw het geweld in de Gazastrook gezien dat geleid heeft tot vele slachtoffers. Zij hopen van harte dat het bestand nu houdt en er oprecht gewerkt gaat worden aan oplossingen door beide zijden in het conflict. Deze leden hebben een aantal vragen.

In het afgelopen jaar is op verschillende momenten een ambassadeur op het matje geroepen in de bilaterale relaties. Is de afgelopen weken de ambassadeur van Israël of de vertegenwoordiger van de Palestijnse eenheidsregering op enig moment ontboden? Zo nee, waarom niet en wat is het afwegingskader?

Antwoord 39

Naast de telefonische gesprekken van de Minister van Buitenlandse Zaken met de Israëlische Minister Lieberman, de Palestijnse Minister Malki en de Egyptische Minister Shoukry op 11 juli jl., hebben verscheidene gesprekken plaatsgevonden tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Israëlische ambassade enerzijds en de Palestijnse delegatie in Den Haag anderzijds. Daarbij zijn ernstige zorgen geuit over de escalatie van het conflict en het hoge aantal slachtoffers. Beide partijen zijn opgeroepen om zo spoedig mogelijk een staakt-het-vuren overeen te komen. Ook zijn op de Nederlandse posten in Israël en de Palestijnse Gebieden gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de Israëlische overheid en de PA.

Het kabinet heeft ervoor gekozen om beide vertegenwoordigers niet te ontbieden aangezien dit een zekere escalatie impliceert die niet overeenkomt met de constructieve dialoog die op dit moment nodig is voor beëindiging van het geweld.

Vraag 40

De Secretaris-Generaal van de VN, dhr. Ban Ki Moon, heeft het bombardement op Shujayea in Gaza veroordeeld, evenals dat op een VN school. Wat waren de overwegingen van de EU om deze en/of ander acties niet expliciet te veroordelen?

Antwoord 40

De EU heeft verscheidene keren zorg uitgesproken over het grote aantal (burger)slachtoffers en de Israëlische autoriteiten opgeroepen om onderzoek te verrichten naar incidenten waarbij grote aantallen burger-slachtoffers om het leven zijn gekomen. In een EU-verklaring van 25 juli jl. werd de aanval op de UNRWA-school in Beit Hanoun veroordeeld. In de Raadsconclusies van 22 juli jl. sprak de EU afschuw uit over de slachtoffers van de militaire operatie in Shuja'iyya.

Vraag 41

Er lijken meerdere keren raketten gevonden zijn in scholen die door de VN gerund zijn en in een geval zijn ze ook teruggegeven aan Hamas. Wordt de VN aangesproken op het feit dat ze deze raketten niet had moeten teruggeven en welke acties worden genomen om ervoor te zorgen dat VN gebouwen geen wapens van strijdende partijen bevatten?

De EU staat klaar voor de wederopbouw van Gaza staat in de brief. Hoeveel heeft de EU de afgelopen 10 jaar betaald aan Gaza en hoeveel is hiervan kapot geschoten of nooit gebruikt?

Antwoord 41

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 20.

UNRWA werkt onder moeilijke omstandigheden en kampt met (financiële) tekorten. In deze situatie stelt UNRWA alles in het werk om misstanden te voorkomen. Het wordt hierin gesteund door de internationale gemeenschap. UNRWA heeft helaas niet kunnen voorkomen dat de wapens zijn weggehaald door onbekenden. Naar aanleiding van deze incidenten heeft de VN besloten dat UNMAS, de organisatie van de VN gericht op ontminning, voortaan ingezet zal worden om de wapens op verantwoorde wijze weg te halen.

De EU is de grootste donor in de Palestijnse Gebieden. Voor de periode 2007–2013 heeft de EU 2,5 mrd. euro bijgedragen aan de Palestijnse Gebieden (zie het rapport van de Europese Commissie aan het Europees parlement van 27 maart 2014). Het kabinet heeft de cijfers van de afgelopen tien jaar toegespitst op Gaza opgevraagd.

Vraag 42

Wie gaat nu de lead nemen in het zogenaamde «Midden Oosten Vredesproces» en is er wel voldoende bereidheid om te werken aan een tweestatenoplossing?

Antwoord 42

De EU heeft de vredesbesprekingen onder leiding van Secretary of State Kerry steeds gesteund. Het kabinet betreurt dat deze onderhandelingen eind april zijn opgeschort. Duurzame vrede in de regio kan alleen worden bereikt als beide partijen terugkeren naar de onderhandelingstafel om een

akkoord te sluiten over een twee-statenoplossing. De huidige escalatie draagt niet bij aan het onderling vertrouwen dat hiervoor essentieel is. Het kabinet spreekt de hoop uit dat een bestand in de Gaza-strook de opmaat is tot een voortzetting van de opgeschorte bemiddelingspogingen.

Vraag 43

Het Internationale Rode Kruis meldt het volgende: «Tot nu toe zijn 33 vrijwilligers van de Palestijnse Rode Halve Maan gewond geraakt, 10 ambulances zijn ernstig beschadigd, waarvan 7 niet meer inzetbaar zijn en een kliniek van de Palestijnse Rode Halve Maan is ernstig beschadigd. Afgelopen vrijdag zijn twee vrijwilligers van de Palestijnse Rode Halve Maan omgekomen in Beit Hanoun in Gaza. Drie anderen raakten gewond. Het Rode Kruis had van te voren toestemming gevraagd aan alle strijdende partijen om te mogen evacueren. Hulpverleners die gewonde collega's probeerden te evacueren werden ook doelgericht aangevallen.» De leden van de CDA-fractie vragen hoe het kabinet deze aanvallen op hulpverleners en hun materiaal in Gaza beoordeelt. Welke bereidheid heeft de Minister om, alleen of in EU verband, de strijdende partijen dringend op te roepen om de regels hieromtrent te respecteren?

Antwoord 43

Het kabinet betreurt het dat hulpverleners van de Palestijnse Rode Halve Maan slachtoffer zijn geworden van de strijd. Het kabinet heeft grote waardering voor de mannen en vrouwen die hun leven wagen om slachtoffers directe noodhulp te verlenen.

Het is van groot belang dat de humanitaire principes van neutraliteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid, die Nederland als leidend ziet, worden gehonoreerd. In VN-verband zijn de strijdende partijen herhaaldelijk opgeroepen om deze principes en de toepasselijke regels van het humanitair oorlogsrecht te respecteren. In de op 22 juli jl. aangenomen EU Raadsconclusies hebben de Europese landen benadrukt dat de Israëliëse militaire operatie proportioneel moet zijn en uitgevoerd worden met respect voor het internationaal oorlogsrecht en dat alle strijdende partijen hun verantwoordelijkheid moeten nemen om op veilige wijze de acute noden van de bevolking te verlichten.

Inbreng van de fractie van D66

Vraag 44

De leden van de D66-fractie zijn geschokt over het grote aantal burger-slachtoffers, onschuldige mannen, vrouwen en kinderen, als gevolg van de recente geweldsescalatie in Gaza. Met name de burgerbevolking in Gaza lijkt, door het feit dat het gebied afgesloten is, te zijn gevangen tussen de strijdende partijen en kan geen kant op. Ban Ki-Moon noemde de actie in Chajaya terecht «verschrikkelijk». D66 veroordeelt het geweld van beide zijden. Het is cruciaal dat er zo spoedig mogelijk wordt gekomen tot een alomvattend staakt-het-vuren.

Op woensdag 23 juli jl. is in de VN-Mensenrechtenraad (UNHRC) een resolutie aangenomen die het mogelijk maakt onderzoek te doen naar vermeende mensenrechtenschendingen tijdens het Israëliësch offensief in Gaza. De genoemde leden merken op dat lidstaten van de EU die aanwezig waren bij deze zitting van de UNHCR zich van stemming hebben onthouden bij stemming over deze resolutie. De genoemde leden zijn van mening dat een dergelijk onderzoek wél noodzakelijk is, waarbij er onderzoek moet worden gedaan naar zowel het geweld van Israëliëse zijde als door Hamas. Dat kan ook, want de aangenomen tekst geeft de VN Commission of Inquiry een mandaat om alle schendingen van internationaal humanitair recht en mensenrechten sinds 13 juni 2014 te onderzoeken, begaan door alle partijen. De leden van de D66-fractie roept het

kabinet op dit onderzoek te ondersteunen en ervoor te pleiten dat alle medewerking aan de onderzoekers wordt verleend. Daarnaast vernemen de genoemde leden graag hoe het kabinet het onthouden van stemming door de bij de zitting van de UNHRC aanwezige EU-landen beoordeelt?

Antwoord 44

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 20.

Vraag 45

De leden van de D66-fractie erkennen het recht van Israël op zelfverdediging, maar vragen of het kabinet zich aansluit bij bijvoorbeeld de Scandinavische landen, Brazilië, India en het VK die stellen dat het militair grondoffensief en geweld van Israël niet proportioneel is. De genoemde leden vragen het kabinet toe te lichten of zij nog steeds van mening is dat de Israëlische reactie proportioneel is, mede gezien de grote aantallen burgerslachtoffers en gewonden? De genoemde leden merken daarbij op dat het kabinet in het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken er op wijst dat de huidige geweldsescalatie onder andere voortkomt uit de ontvoering en moorden op Israëlische en Palestijnse jongeren. Inmiddels lijkt de toedracht gewijzigd, aangezien Israëlische regeringswoordvoerders hebben aangegeven dat in tegenstelling tot eerdere claims Hamas niet verantwoordelijk was voor de tragische ontvoering en moord op drie Israëlische jongeren. Graag ontvangen de genoemde leden nadere informatie van het kabinet op dit punt.

Antwoord 45

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 16.

De ontvoering en moord op drie Israëlische jongeren heeft geleid tot een arrestatiecampagne van met name Hamas-leden op de Westelijke Jordaanoever en groeiend protest onder de Palestijnse bevolking op de Westoever en in de Gaza-strook. Dit heeft de verhouding tussen beide partijen verder op scherp gezet en geleid tot escalatie. Dit staat echter los van de schuldvraag.

Vraag 46

De leden van de D66-fractie constateren dat in het verslag van de meest recente RBZ te lezen valt dat de IDF UNWRA-scholen onder vuur hebben genomen. Tevens zijn er in de media berichten te lezen dat diverse andere (VN) scholen onder vuur zijn genomen. Is het kabinet het met de genoemde leden eens dat deze aanvallen per direct moeten stoppen? Is het kabinet tevens bereid dit geweld te veroordelen? De genoemde leden constateren namelijk ook dat het kabinet in het verslag van de RBZ «in scherpe termen de inzet van burgers als menselijk schild en het plaatsen of opslaan van wapens in scholen» veroordeelt. De genoemde leden vragen het kabinet toe te lichten over welke aanwijzingen en bewijzen zij beschikt dat er daadwerkelijk sprake is van zulke menselijke schilden?

Antwoord 46

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 11 en 17.

Vraag 47

De leden van de D66-fractie vinden het een goed teken dat het kabinet heeft besloten € 0,5 miljoen te doneren aan het Rode Kruis voor hulp aan de inwoners van de Gazastrook. Wel merken de genoemde leden op dat gezien de enorme humanitaire crisis in Gaza dat dit bedrag aan de lage kant is. Daarom vragen de genoemde leden of het kabinet niet additionele

humanitaire hulp kan verlenen bijvoorbeeld door de UNRWA (tijdelijk) extra financieel te ondersteunen?

Antwoord 47

Uit effectiviteitsoverwegingen wordt 70 procent van het Nederlandse humanitaire hulpbudget beschikbaar gesteld als wereldwijd in te zetten «core» bijdragen aan het VN-noodhulpbudget CERF, VN-noodhulporganisaties en het ICRC. In 2014 is 13 mln. euro als «core» bijdrage aan UNRWA beschikbaar gesteld. Het kabinet heeft daarnaast in mei 2014 1,5 mln. euro extra bijgedragen aan UNRWA ten behoeve van de Palestijnse Gebieden. Daarnaast heeft kabinet via het Nederlandse Rode Kruis recent 550.000 euro bijgedragen aan de noodhulpverlening in de Gaza-strook door de Palestijnse Rode Halve Maan.

De Europese Commissie heeft tot op heden in 2014 totaal 23,5 mln. euro beschikbaar gesteld voor humanitaire hulp in de Gaza-strook, inclusief een recente bijdrage van 5 mln. euro op 25 juli 2014. De humanitaire situatie in de Gaza-strook heeft binnen de relevante EU-bijeenkomsten hoge prioriteit van Nederland en EU-partners.

Het kabinet verwijst voorts naar de beantwoording van de vragen van de leden van de fractie van de PvdA over de Nederlandse bijdrage aan UNRWA.

Vraag 48

Tot slot zijn de leden van de D66-fractie teleurgesteld in de weinig actieve en zichtbare wijze waarop Hoge Vertegenwoordiger Catherine Ashton zich tot nu toe heeft opgesteld. Hoe beoordeelt het kabinet het optreden van Ashton, sinds het grondoffensief en de geweldsescalatie tot nog toe?

Antwoord 48

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 18.

Inbreng van de fractie van de ChristenUnie

Vraag 49

De ChristenUnie betreurt allereerst het grote aantal Palestijnse burger-slachtoffers, alsook de Israëliische slachtoffers, maar erkent tegelijkertijd het recht op zelfverdediging van Israël tegen de raketbeschietingen vanuit de Gaza. De leden van de fractie van de CU hebben de volgende vragen aan het kabinet:

Klopt het dat de Hamas twee keer het staakt-het-vuren heeft geschonden de afgelopen week terwijl Israël zich wel hield aan het staakt-het-vuren en op verzoek van de VN bereid was deze te verlengen?

Kan de Minister bevestigen dat Hamas onschuldige burgers inzet als menselijk schild zoals ook Hamasleider Sami Abu Zuhri zelf beweert. Kan de Minister bevestigen dat Hamas of verwante organisaties in de Gaza huizen, scholen en zelfs ziekenhuizen gebruikt als opslag en het afvuren van raketten?

Wat heeft het kabinet gedaan om de VN/UNWRA er op aan te spreken dat zij in UNWRA-scholen raketten laten opslaan?

Is het waar dat in het voorstel van de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken Kerry Hamas zijn tunnels naar Israël en Egypte mocht behouden en dat Israël en Egypte moesten meebetalen aan een zeehaven in Gaza? Klopt het dat ook Egypte deze plannen heeft afgewezen? Is de Minister het met de leden van de ChristenUnie-fractie eens dat deze eisen onrealistisch waren?

Welke rol ziet het kabinet weggelegd voor de EU nu het voorstel van Minister Kerry is afgewezen?

Antwoord 49

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vragen respectievelijk naar antwoord 2 en 4; 17; 11; 1; en 18.

De door u genoemde elementen stonden niet in het voorstel van Secretary of State Kerry. Voor de inhoud van het voorstel van Kerry verwijst het kabinet u naar de beantwoording van vraag 1.

Vraag 50

Klopt het dat Turkije toestemming heeft gegeven voor het uitvaren van een nieuwe flottielje en dat zelfs de Turkse marine zich bereid heeft verklaard deze te begeleiden richting Gaza? Zo ja, is de Minister bereid in bilateraal en EU-verband Turkije aan te spreken op dit escalerend gedrag?

Antwoord 50

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 36.

Vraag 51

Verwerpt het kabinet de oproep van de voorzitter van de Palestijnse Autoriteit Mahmoud Abbas afgelopen donderdag om tot gewapend verzet te komen tegen Israël middels zijn speech: *War for Allah?* Verwerpt het kabinet eveneens de oproep van Fatah's centraal comitélid Tawfiq Tirawi die eveneens oproept om geweld te gebruiken tegen Israël?

Komt het kabinet terug op de erkenning van de eenheidsregering gesteund door Hamas, nu dat Hamas dagelijks raketten afvuurt op Israël?

Antwoord 51

Het kabinet roept alle partijen op tot uiterste terughoudendheid, de-escalatie en het ontzien van de burgerbevolking. Volgens het kabinet blijft Palestijnse verzoening een belangrijke voorwaarde voor een duurzaam vredesakkoord op basis van een tweestaten-oplossing. Het kabinet beoordeelt de technocratische regering op basis van daden, waarbij Kwartetbeginselen leidend zijn.

Inbreng van de fractie van GroenLinks

Vraag 52

De leden van de GroenLinks-fractie nemen met grote zorgen kennis van de situatie in Gaza en danken de bewindspersonen voor de toegezonden informatie.

De leden van de fractie van GroenLinks zijn van mening dat het geweld aan beide kanten moet stoppen en betreuren het grote aantal dodelijke slachtoffers. Het aantal burgerdoden aan Palestijnse kant, waaronder inmiddels 215 kinderen, is onevenredig groot en de leden van de GroenLinks-fractie hadden alleen al om die reden een duidelijkere positie van het kabinet ten opzichte van Israëlisch handelen verwacht. Het kabinet veroordeelt terecht de inzet van burgers als menselijk schild en het plaatsen of opslaan van wapens in scholen scherp. De leden van GroenLinks verwachten van het kabinet echter ook een scherpe veroordeling van het doden van onschuldige burgers. Is het kabinet daartoe bereid, zo vragen deze leden. Het kabinet benadrukt dat proportionaliteit essentieel is. Is het kabinet met de leden van de GroenLinks-fractie eens dat die proportionaliteit in het licht van de slachtoffers en verwoesting van huizen en straten in Gaza ver te zoeken is?

Zeker gezien het feit dat Israël überhaupt de plicht heeft om de humanitaire situatie voor de mensen in Gaza te waarborgen. Over het doorlaten van basisvoorzieningen en hulpgoederen voor de bevolking moet dus niet onderhandeld worden, dat behoort tot de plicht van Israël. Is het kabinet het daar mee eens?

Antwoord 52

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 16.

Het kabinet is van mening dat humanitaire hulp, die op onpartijdige wijze en zonder onderscheid wordt verleend, door partijen bij het conflict dient te worden toegelaten als zij zelf niet in de acute noden van de bevolking kunnen voorzien. Partijen bij het conflict mogen noodhulp controleren om zeker te stellen dat deze aan bovengenoemde voorwaarden voldoet en niet ten goede komt aan de tegenstander.

Vraag 53

De leden van de fractie van GroenLinks zijn het eens dat het van het allergrootste belang is dat er snel een staakt-het-vuren komt, gevolgd door een hervatting van de vredesonderhandelingen. Het kabinet wil dat de EU waar mogelijk druk uitoefent op de partijen om tot een staakt-het-vuren te komen. Welke mogelijkheden ziet het kabinet om die druk verder op te voeren? Is er met alle partijen, waaronder Hamas, in dit conflict contact om te komen tot een staakt-het-vuren? Op welke interventies zet het kabinet in? Is het kabinet zelf voornemens om maatregelen te nemen?

Antwoord 53

Onder verwijzing naar en in aanvulling op antwoord 2, 3, 4 en 5 merkt het kabinet op dat Nederland geen contacten met Hamas onderhoudt.

Inbreng van de fractie van de SGP

Vraag 54

De leden van de SGP-fractie volgen nauwgezet de ontwikkelingen in het Midden-Oosten en zijn zeer bezorgd over de ontwikkelingen in de Gazastrook. Voortdurend gaat er dreiging uit naar Israël, wat Israël noodzaakt tot tegenmaatregelen.

De leden van de SGP-fractie vinden het belangrijk dat Israël onverkort het recht op zelfverdediging heeft. Dat moet blijvend voluit erkend worden door de EU. De leden van de SGP-fractie hebben de indruk dat dit recht voortdurend in twijfel wordt getrokken. Wat doet de regering concreet om te bevorderen dat voor ieder duidelijk is dat het probleem vooral vastzit op de politiek en doelen van Hamas in de Gazastrook?

Antwoord 54

Op dit moment heeft een staakt-het-vuren tussen de strijdende partijen en de-escalatie van het conflict voor het kabinet de hoogste prioriteit. Het kabinet moedigt Egyptische bemiddelingspogingen op dit vlak aan en steunt deze. Daarnaast zal het kabinet Hamas blijven oproepen aanvallen vanuit de Gaza-strook te stoppen en geweld tegen Israël af te zweren, in navolging van de EU Raadsconclusies van 22 juli jl. In contacten met de Palestijnen benadrukt het kabinet dat een alomvattend vredesakkoord tussen Israël en de Palestijnen alleen tot stand kan komen indien Hamas het geweld tegen Israël stopt en afzweert. In gesprekken met de Israëlische regering heeft het kabinet benadrukt dat verbetering van de humanitaire en economische situatie in de Gaza-strook bijdraagt aan het verminderen van onvrede onder Palestijnen en daarmee draagvlak voor Hamas kan verminderen.

Vraag 55

De leden van de SGP-fractie betreuren het dat Hamas juist de eigen burgers inzet om als menselijk schild te dienen voor de tegenaanvallen door Israël. Hierdoor vallen er vele slachtoffers. Zij vragen de regering om te bevorderen dat alle mogelijke maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat Palestijnse burgers niet langer door Hamas opgeofferd worden. Wat wordt er concreet gedaan om te voorkomen dat Hamas raketten opgeslagen worden in onder meer VN-gebouwen en andere gebouwen waar burgers schuilen?

Antwoord 55

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 11 en 17.

Vraag 56

De regering geeft aan dat de EU Hamas oproept het geweld af te zweren. De leden van de SGP-fractie vinden dit een belangrijke oproep en vragen zich af welke stappen er concreet gezet worden om dit ook werkelijkheid te laten worden, zowel in de praktijk als in de officiële ideologie van Hamas? Heeft de regering de indruk dat een oproep als zodanig effectief is?

Antwoord 56

In de raadsconclusies van 22 juli jl. roept de EU Hamas op raketbeschietingen te staken en het geweld af te zweren tegen Israël. Zoals in antwoord 54 aangegeven is verbetering van de humanitaire en economische situatie in Gaza een belangrijke voorwaarde voor duurzame vrede. Tevens verwijst het kabinet naar antwoord 5 en 31.

Vraag 57

De leden van de SGP-fractie hebben kennis genomen van de onduidelijke situatie die is ontstaan naar aanleiding van een interventie van de Verenigde Staten. Wat is de actuele stand van zaken rond dit voorstel voor een staakt-het-vuren? Welke voorwaarden worden verbonden aan het voorstel voor een staakt-het-vuren van de VN-Veilighedsraad? Wat is de precieze reactie van zowel Israël als Hamas op dit laatste voorstel? Is Hamas bereid humanitaire hulp toe te staan?

Antwoord 57

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 1, 2, 3 en 4.

Het kabinet heeft geen signalen dat Hamas humanitaire hulp zou weigeren.

Vraag 58

De leden van de SGP-fractie constateren dat er zowel in Nederland als andere Europese landen sprake is van een hevige toename van antisemitische uitingen. Zij nemen hier afstand van en roepen de regering ertoe op alles in het werk te stellen om dit te voorkomen en – in samenspraak met de betrokken gemeentebesturen – te voorkomen dat er meer van dergelijke demonstraties van antisemitisme worden gehouden en tegen dergelijke uitingen streng op te treden. Wat doet de regering hiertegen? Wordt hiertegen door politie en Openbaar Ministerie opgetreden?

Antwoord 58

Groeiende uitlatingen van antisemitisme hebben de blijvende aandacht van het kabinet. In Nederland is geen plaats voor welk vorm van racisme en discriminatie dan ook. Voor verdere informatie verwijst het kabinet naar de toekomstige beantwoording op vragen gesteld door diverse leden

van uw Kamer aan de Minister van Veiligheid & Justitie naar aanleiding van recente demonstraties.

Vraag 59

Eerder werd een motie-Dijkgraaf c.s. (21 501-20, nr. 874) aangenomen die oproep om in Europees verband de bestrijding van antisemitisme expliciet op de Europese agenda te plaatsen. De noodzaak daartoe wordt alleen maar sterker. Wat is er concreet aan gedaan om dit probleem op de agenda te plaatsen? Welke acties tegen de toename van antisemitisme worden in Europees verband voorbereid?

Antwoord 59

Het kabinet is bezorgd over de toename van antisemitische uitlatingen in Europa. De strijd tegen racisme en vreemdelingenhaat is een speerpunt van de Europese Commissie en de Raad, zoals o.a. blijkt uit de mededeling van de Commissie «De EU-agenda voor justitie voor 2020 – Meer vertrouwen, mobiliteit en groei binnen de Unie» (COM(2014)144). Dit blijkt ook uit het voornemen van de Voorzitter van de Europese Commissie om een speciale Commissaris voor de fundamentele rechten en *rule of law* aan te stellen. Het Europese Grondrechtenagentschap heeft vorig jaar een omvangrijk onderzoek verricht naar antisemitisme in Europa.

In december 2013 zijn Raadsconclusies aangenomen waarmee de bestrijding van discriminatie is aangescherpt. Er is inmiddels een werkgroep «Hate Crime» ingesteld waarin de lidstaten samen op breed terrein maatregelen uitwerken ter bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat, met antisemitisme als belangrijke uiting daarvan.

Daarnaast wordt verkend hoe de bestaande EU-instrumenten tegen antisemitisme en discriminatie, zoals EU-regelgeving, financiële middelen, dataverzameling en informatie-uitwisseling, verder kunnen worden versterkt, bijvoorbeeld in het kader van de jaarlijkse bijeenkomst tussen de Commissie en Israël over de strijd tegen antisemitisme en de EU-bijeenkomst over non-discriminatie en gelijkheid die in november a.s. in Rome zal worden gehouden.

Inbreng van de fractie van de PvdD

Vraag 60

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren maken zich grote zorgen om de honderdduizenden burgers die het slachtoffer zijn van het conflict tussen Israël en Palestina en de onvoorstelbare escalatie van het geweld in Gaza.

De leden van de fractie van de PvdD hebben kennis genomen van de brief van het kabinet over de situatie in Gaza. Het kabinet erkent in haar brief dat de humanitaire en socio-economische situatie in Gaza onhoudbaar is. De regering roept beide partijen op om onmiddellijk de gewelddadigheden te staken en tot een staakt-het-vuren te komen en onderstreept de noodzaak van een twee-statenoplossing. De leden van de PvdD-fractie onderschrijven deze lijn, maar hebben vragen over de kabinetsbrief en de precieze positie van de Nederlandse regering.

De leden van de fractie van de PvdD hebben vernomen van het olopende dodental sinds het verschijnen van de kabinetsbrief. Er wordt inmiddels gesproken over meer dan duizend doden aan Palestijnse zijde, in meerderheid burgers. Ook het aantal gewonden, duizenden inmiddels, loopt op. Aan Israëls kant vielen tientallen doden, merendeels militairen. De regering schrijft de raketaanvallen van Hamas te scherp te

veroordelen en Israël op te roepen tot terughoudendheid. Dat lijkt de leden van de fractie van de PvdD nogal onevenwichtig. De leden van de fractie van de PvdD vragen het kabinet wat deze van de analyse vindt van de VN-mensenrechtenchef Navi Pillay? Navi Pillay heeft de raketaanvallen eveneens veroordeeld, maar ook geconcludeerd dat er een grote mogelijkheid is dat Israël in Gaza oorlogsmisdaden begaat. De VN-mensenrechtenraad stemde intussen in met internationaal onderzoek naar mensenrechtenschendingen in Gaza. 29 landen stemden voor, 17 landen onthielden zich van stemming en alleen de VS stemden tegen. Is het waar dat alle Europese landen die deelnamen aan de stemming zich van stemmen onthouden hebben? Kan de regering uiteenzetten of en hoe de stemming in EU-verband is voorbereid in de RBZ van 22 juli of anderszins en wat de Nederlandse positie is (geweest) ten opzichte van het voorstel voor onderzoek naar mensenrechtenschendingen? Is het kabinet bereid het onderzoek (alsnog) openlijk te steunen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 60

VN Hoge Commissaris voor de Mensenrechten Pillay heeft zich tijdens de sessie van de Mensenrechtenraad op 23 juli jl. uitgesproken over de situatie in de Gaza-strook. Deze uitspraken onderstrepen nogmaals de noodzaak tot een internationaal, gebalanceerd en onafhankelijk onderzoek naar vermeende schendingen van het humanitair oorlogsrecht en van de mensenrechten gepleegd door alle betrokken partijen.

Het kabinet verwijst voor de verdere beantwoording van deze vraag naar antwoord 20.

Vraag 61

De leden van de fractie van de PvdD lezen in de brief van het kabinet dat Israël burgers in Noord-Gaza voorafgaand aan aanvallen gewaarschuwd had, hun huizen te verlaten en dat er bewijzen zijn dat Hamas hierop reageerde door hen op te roepen te blijven. Hoe ziet het kabinet in dit licht de conclusie van de VN dat er in Gaza überhaupt geen veilige plekken zijn aangezien Israël 44 procent van het gebied heeft uitgeroepen tot no-go area? En hoe duidt het kabinet de vluchtelingenstroom – meer dan 140.000 Palestijnen zijn de afgelopen twee weken op de vlucht geslagen – en de uitspraak van Secretaris-Generaal van de VN Ban Ki-moon dat tevergeefs is geprobeerd met het Israëlsche leger afspraken te maken over het vertrek van deze burgers? Hoe beoordeelt het kabinet de Israëlsche aanval op een VN-school in Gaza waar honderden mensen hun toevlucht hadden gezocht? Sluit het kabinet zich aan bij de veroordeling van deze aanvallen door Israël door de VN? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 61

De humanitaire situatie in de Gaza-strook is zorgwekkend en verslechtert iedere dag. Omdat veel ontheemden vanwege het geweld niet in staat zijn om het gebied te verlaten zoeken zij onderdak in de scholen van UNRWA. Op 30 juli jl. is opnieuw een UNRWA school met ontheemden onder vuur komen te liggen.

In de nacht van 27 juli jl. riep Israël op het «buffergebied» van drie kilometer ten noorden en ten oosten van Gaza-stad te evacueren. Dit betreft 44 procent van de Gaza-strook. Opvang van de enorme vluchtelingenstroom op het resterende deel van de Gaza-strook resulteert in grote humanitaire problemen. Ook in dit gebied worden Israëlsche acties uitgevoerd.

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 11.

Vraag 62

De leden van de fractie van de PvdD vragen het kabinet inzicht te geven in de ontwikkelingen rond de onderhandelingen over een staakt-het-vuren sinds de verschijning van de brief? Hoe beoordeelt het kabinet het Amerikaanse voorstel voor een tijdelijke wapenstilstand, dat vrijdagavond door Israël verworpen is? Deelt het kabinet de mening dat niet alleen Hamas moet worden opgeroepen om het geweld af te zweren, maar ook Israël? Deelt het kabinet de mening dat daarbij niet alleen de uitbreiding van de nederzettingen moet worden stopgezet, maar dat ook het opheffen van de blokkade van Gaza noodzakelijk is om de schrijnende situatie voor de Palestijnse burgers te kunnen verlichten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 62

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 1, 2, 4 en 18.

Nederzettingen zijn strijdig met het internationaal recht en lopen vooruit op eventuele wijzigingen van de grenzen van 1967. Uitgangspunt voor het kabinet is dat de grenzen van 1967 alleen met onderlinge overeenstemming kunnen worden gewijzigd. Het kabinet pleit voor opening van de grenzen van de Gaza-strook met inachtneming van de legitieme veiligheidszorgen van Israël.

Inbreng van de fractie van de Groep Bontes/Van Klaveren

Vraag 63

De leden van de Groep Bontes/Van Klaveren erkennen het zelfverdedigingsrecht van Israël en steunen het land volledig in zijn militaire operatie «Protective Edge.»

Israël gebruikt een raketschild om zijn burgers te beschermen, de islamitische terreurorganisatie Hamas gebruikt burgers om zijn raketten te beschermen. Dat is het grote verschil in dit conflict volgens de leden van deze fractie. Israël gaat elke dag zwaar gebukt onder de raketbeschietingen uit Gaza. Hoeveel Israëliërs slachtoffers zouden er wel niet te betreuren zijn geweest als er niet zoveel was geïnvesteerd in het «Iron Dome-Systeem?»

Hamas intensiveert raketbeschietingen op Israël, zet zijn eigen burgers in als menselijk schild, slaat wapens op in scholen en ziekenhuizen en roept Palestijnen op niet te vluchten naar veilige gebieden. De vele slachtoffers in Gaza, die ontzettend vallen te betreuren, zijn in de eerste plaats dan ook de verantwoordelijkheid van Hamas en niet van Israël volgens de leden van de fractie van de Groep Bontes/Van Klaveren.

De fractieleden van de Groep Bontes/Van Klaveren zijn van mening dat voordat een bestand kan worden getroffen, de Israëlische strijdkrachten de terroristen van Hamas de nekslag moeten toebrengen. Alle tunnels en raketinstallaties moeten worden opgespoord en vernietigd.

Volgens de fractieleden van de Groep Bontes/Van Klaveren heeft Hamas bewezen dat het geen vrede wil met Israël. Ontwikkelingsgelden worden besteed aan wapens, raketten en het graven van tunnels. Deze organisatie zal niet eerder rusten totdat Israël volledig van de kaart is geveegd. Dit is ook geen verrassing, aangezien dit al sinds jaar en dag de belangrijkste doelstelling is in hun manifest. Vredesonderhandelingen met Hamas, of met een eenheidsregering die mede door Hamas is samengesteld en wordt gesteund, hebben geen enkele zin. Nederland zou dus ook geen eenheidsregering moeten erkennen die gelegitimeerd wordt door deze steun van Hamas.

De leden van de fractie van de Groep Bontes/Van Klaveren wijzen erop dat dit kabinet voorstander is van de ontmanteling van het tunnelnetwerk van Hamas. Op welke wijze is dat voor het kabinet een vereiste bij een nieuw bestand tussen Israël en Hamas?

Antwoord 63

Het kabinet meent dat beschietingen en aanvallen via tunnels vanuit de Gaza-strook door Hamas en andere groeperingen onmiddellijk gestaakt moeten worden. Het kabinet meent dat een staakt-het-vuren zo snel mogelijk tot stand moet komen. Onder welke voorwaarden dit tot stand komt en welke eisen daaraan verbonden zijn, is in de eerste plaats aan de betrokken partijen. Het kabinet steunt de internationale bemiddelingspogingen daartoe. Het kabinet is van mening dat een alomvattende oplossing moet worden gevonden, die aan de ene kant de humanitaire en economische situatie in de Gaza-strook verbetert en aan de andere kant recht doet aan de Israëlische veiligheidseisen.

Vraag 64

Verder geeft het kabinet aan dat bij een allesomvattende oplossing recht moet worden gedaan aan de Israëlische veiligheidseisen. Waar bestaan die volgens het kabinet specifiek uit?

Antwoord 64

Het kabinet zet in op een vredesakkoord, waarbij de grenzen van 1967 als uitgangspunt dienen en met veiligheidsgaranties die recht doen aan zowel de Israëlische als de Palestijnse veiligheidsbehoeften. Het is aan de Israëlische regering deze veiligheidseisen te formuleren in onderhandelingen met de Palestijnen.

Vraag 65

Tenslotte wil dit kabinet in EU-verband steun verlenen aan het ontwikkelen van een wederopbouwprogramma in Gaza. Welke garanties kan dit kabinet geven dat eventuele steunfondsen voor deze wederopbouw niet opnieuw worden aangewend voor het graven van tunnels in plaats van het bouwen van huizen of scholen? De leden van de fractie van de Groep Bontes/van Klaveren zijn de mening toegedaan dat er geen cent ontwikkelingshulp mag gaan naar dit broeinest van terreur. Niet bilateraal, maar ook niet multilateraal.

Antwoord 65

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoord 6.